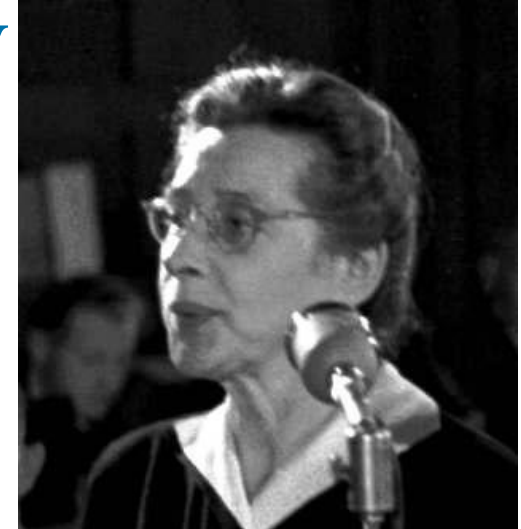

Využití dopisů Dr. Milady Horákové ve výuce

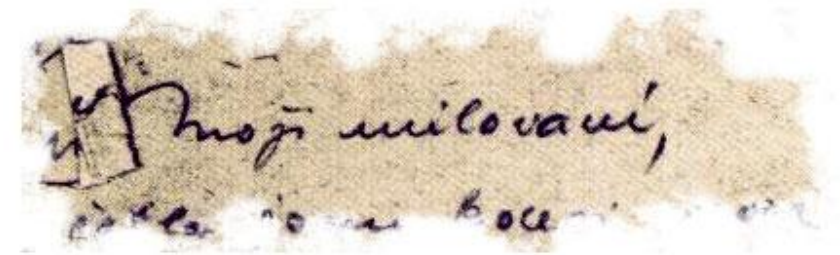

50. léta v Československu

Hornické muzeum Příbram

Památník Vojna - 20. června 2013

Mgr. František Štambera

Proměny oficiálního obrazu procesu s Dr. Horákovou

- poč. 50. let – štvavá kampaň. KSČ likviduje nepřátele režimu a exponenty demokratických stran. Horáková a její společníci označováni za špiony a vlastizrádce
- konec 50. let – postupné upouštění od stalinismu, konec monstrprocesů
- 60. léta – uvolňování atmosféry ve společnosti, první snahy o rehabilitaci
- 70. – 80. léta – normalizace, ignorování tématu (utuzování socialismu podle sov. vzoru – nebezpečné paralely s 50. roky?)
- po r. 1989 – mučednice, oběť vykonstruovaného procesu, bojovnice proti komunismu

Milada Horáková jako symbol:

- válečného štváctví
- vyzvědačství pro nepřátele Československa
- sabotáže na snažení občanů
- nepřátelství vůči společenskému pokroku
- obětí stalinismu a Gottwaldovy éry
- justičních nespravedlností 50.let
- protikomunistického odboje
- demokracie

Proces jako politická objednávka KSČ

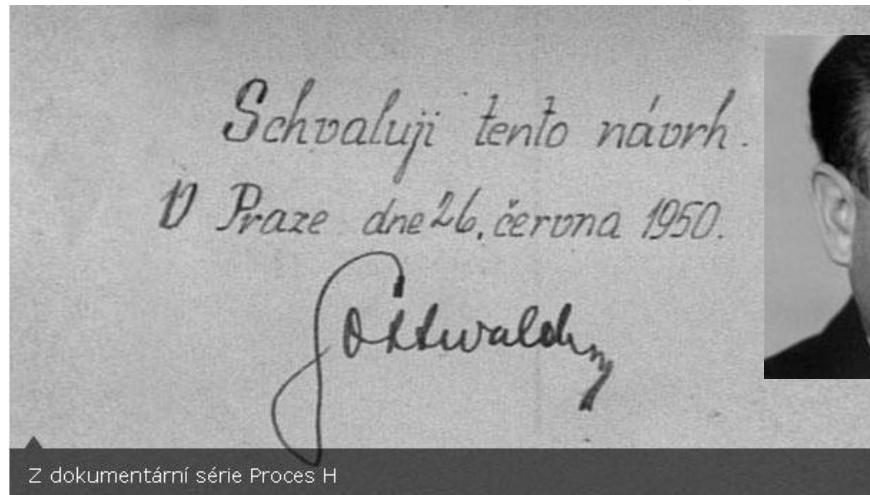
- **KSČ** chce zdůraznit svojí snahu tvrdě zakročit proti „*nepřátelům lidově-demokratického zřízení*“
- **KSČ** procesem demonstruje snahu trestat kontakty s exilovými činiteli demokratických stran
- **KSČ** ukazuje nesmiřitelnost proti svým nepřátelům - demonstrace moci
- **KSČ** se snaží působit na veřejné mínění – a přiklonit ho více na svoji stranu

Průběh vyšetřování a přelíčení

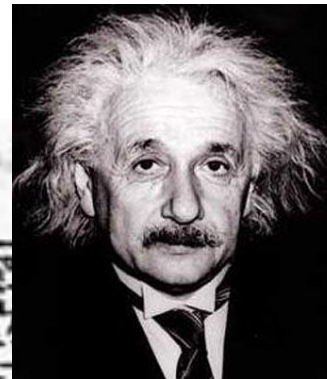
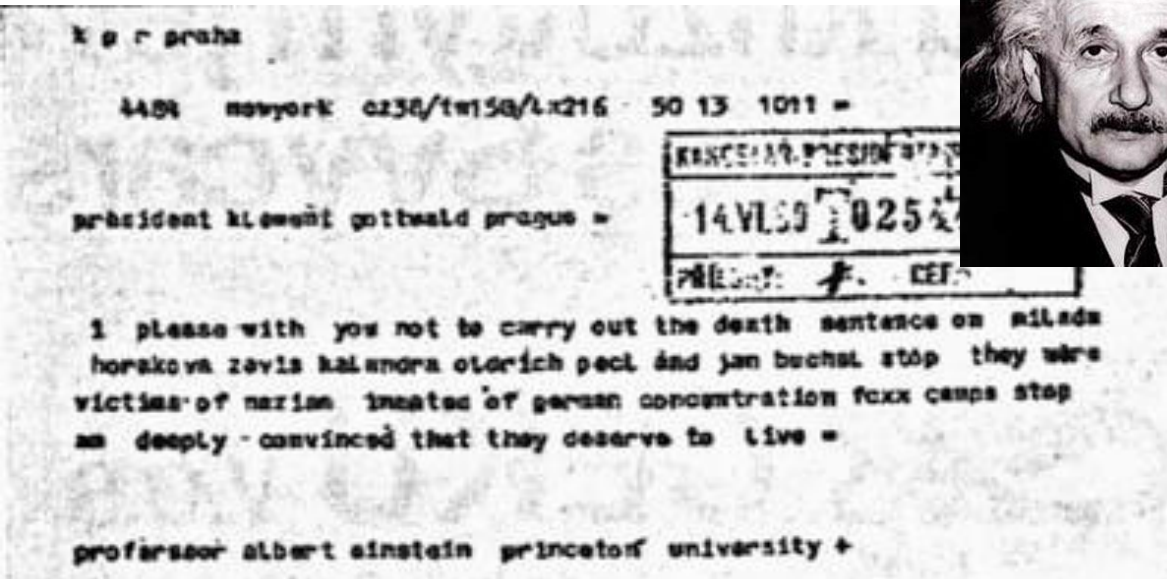
- pozváni sovětští poradci – zkušenosti s politickými procesy
- drsné zacházení při výsleších
- fyzický a psychický nátlak na obviněné
- připravený přesný scénář procesu – obvinění i svědci se musí naučit svoje výpovědi slovo od slova
- nebývalé využití médií – ČRo - záznamy ze soudního líčení – vysíláno i obecními či podnikovým rozhlasem
- záměr natočit propagandistický film (jako v případě tzv. Číhošťského zázraku)
- snaha ukázat zapojení veřejnosti – kolektivní „vůle lidu“ – rezoluce podnikových organizací, škol, uvědomělých jednotlivců

Rozsudek

Trest smrti měl
být vykonán 27. 6.
1950

Telegram A. Einsteina K. Gottwaldovi

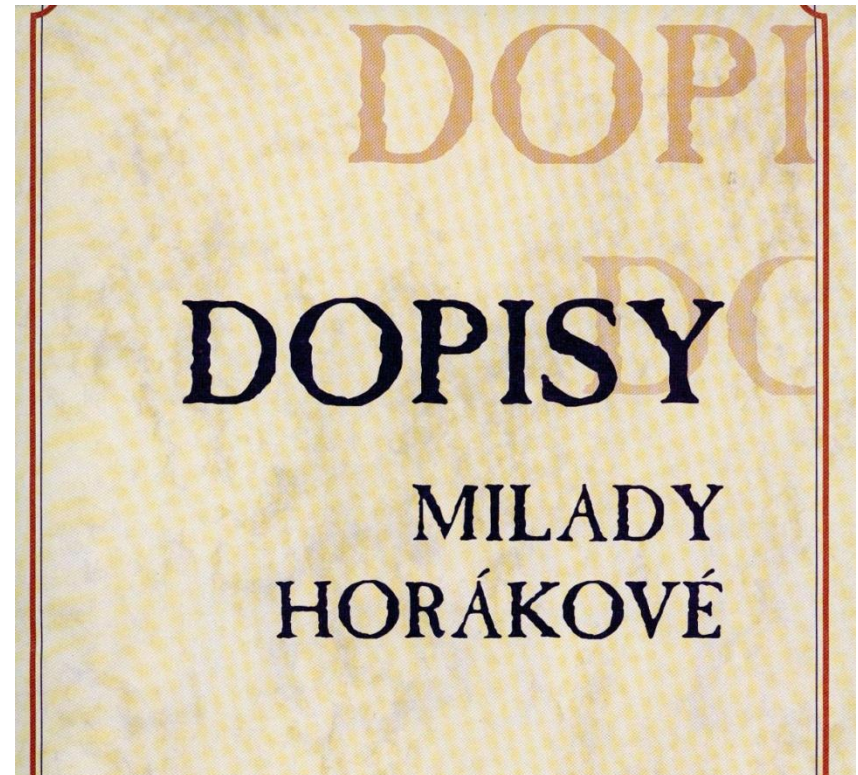
„Prosím o nevykonání rozsudku smrti nad Miladou Horákovou, Závišem Kalandrou, Oldřichem Peclm a Janem Buchalem. Byli obětmi nacismu, vězňové německých koncentračních táborů, jsem hluboce přesvědčen, že si zasluhují žít.“

– Albert Einstein –

Poslední dopisy M. Horákové

- D. Povolný (ed.); **Dopisy Milady Horákové**, Praha 2007.

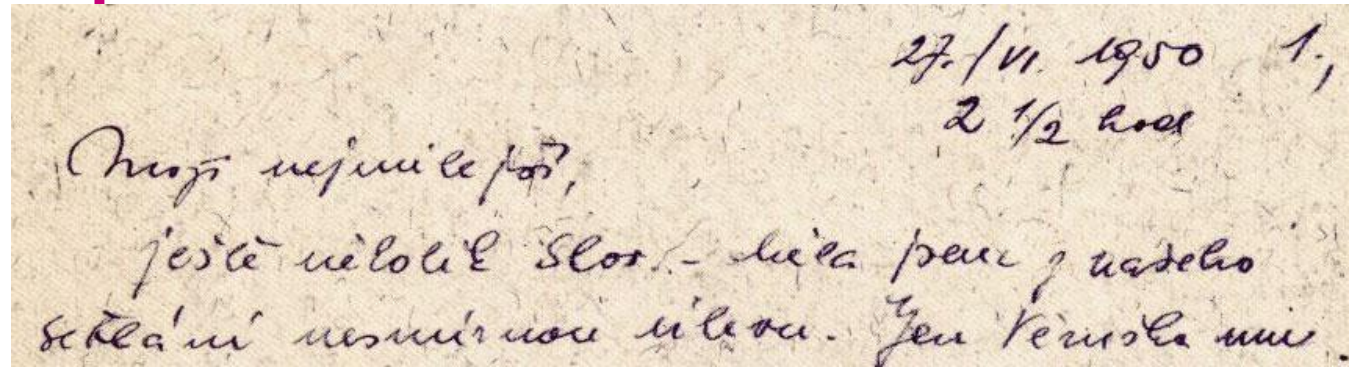
- Napsané ve dnech
24.6. – 27.6. 1950
- Poslední dopis začala psát tři hodiny před svou popravou

Charakteristika dopisů

- Absence odkazů na politiku
- Velmi civilní a lidská forma
- Snaha morálně posílit rodinu
- Povzdechy nad nedostatkem času, který mohla při své práci věnovat rodině
- Praktická ponaučení dceři
- Vůbec se nevyjadřuje k procesu – i přes atmosféru ve společnosti a nátlak vyšetřujících

Poslední dopis

27. VI. 1950 1,
2 1/2 hod
Mojí nejmilejší,
ještě velice sloz. - měla jsem z usdeho
setkání nesmírnou sílu. Jen k tomu mi

- Dopsán tři hodiny před vykonáním rozsudky smrti
- je určen rodině
- nesmírně silné a působivé
- Snaha uchlácholit rodinu
- Reakce na jejich poslední setkání před popravou – dozvěděla se, že jejímu milovanému muži se podařilo uprchnout

Poslední dopis Milady Horákové (čte L. Šafránková) – [odkaz](#)

Možné využití

- Aniž by byla odhalena identita autorky dopisu nechat dopis žákům přečíst. Pak jim dát za úkol, aby se pokusili **sestavit hodnotový systém** pisatele dopisu (tzn. co pro něj bylo důležité)
- V dopise se objevuje věta „*dlouhou nesvobodu by mé srdce nevydrželo*“ (*list 40 v edici*) - možná otázka pro žáky: „mohlo být nesvobodou myšleno i něco jiného než věznění?“
- Tyto cituplné dopisy mohou být úvodem či doplněním k tématu, žáci by se tak mohli lépe vžít do té situace v padesátých letech a konkrétně politických procesů

Další variantou může být jakási hra na proces - nastítnit situaci a obvinění, posléze žáky rozdělit na skupinu žalobců a obhájců, popřípadě i na porotu, která určí verdikt odsouzen/osvobozen

Multimédia týkající se procesu

- ČRo – stanice Leonardo, pořad „Třetí dimenze“
 - 9 částí: [odkaz](#) na archiv rozhlasu
- Česká televize - dokumentární cyklus „Proces H“
 - 10 částí: [odkaz](#) na stránky pořadu a archiv jeho vysílání
- Poslední dopis Milady Horákové
(čte L. Šafránková) – [odkaz](#)
- Závěrečná řeč Dr. Horákové – [odkaz](#) na youtube.com

Literatura týkající se procesu

- **Edice pramenů:**

- **Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice: Causa Milady Horákové**, Praha 2008.
 - *stenografický záznam soudního přelíčení (reprint z roku 1950)*
- D. Povolný (ed.); **Dopisy Milady Horákové**, Praha 2007.
 - Edice dopisů napsaných ve vězení
- P. Kourová (ed.); **Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.**; Praha 2008.
 - Edice propagandistických dokumentů a dopisů občanů a organizací

- **Základní literatura**

- K. Kaplan; **Největší politický proces „Milada Horáková a spol.“**, Praha 1995.
- Týž; **Druhý proces: Milada Horáková a spol. – rehabilitační řízení: 1968-1990**; Praha 2008.
- Z. Dvořáková, Jiří Doležal; **O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě**, Praha 2001.
- Z. Dvořáková; **To byla Milada Horáková: ve fotografiích a dokumentech**; Praha 2009.

Děkuji za pozornost

Mgr. František Štambera

www.dvacatestoleti.eu

frantisek_stambera@nm.cz